

IV.

M. V la Croze.

Specimen observatio-
num Historicarum in Lucianum.

Intr eos scriptores Græcos qui ætatem tulerunt, vix ullum esse ferme contenderim, qui tot ac tantis se dotibus ingenii lectori commendet, atque Lucianus. Etenim sive ad rerum varietatem & copiam animum attenderis, sive ad festivissimos scriptoris elegantissimi jocos, & incredibilem in exagitandis vulgi & Philosophorum opinionibus ingenii & orationis amoenitatem, nihil, opinor, erit in quo eum ullo veterum inferiorem affirmare possis. Itaque nonnunquam subiit admirari cur in tanta Criticorum copia quos ab instauratis litterarum studiis floruisse novimus, nemo inventus sit præter Tanquillum Fabrum, aliosque oppido paucos qui in eo scriptore adornando supra Grammaticas observationes assurgere conati sint. Latent haud pauca in Luciani scriptis, idonea rebus Historicis illustrandis; quod hic brevi & properato specimine demonstrare constitui.

Edidit nuper vir insignibus eruditionis & humanioris litteraturæ monumentis merito celeberrimus, Henricus Dodwellus dissertationes in minores Geographos a Viro Clarissimo Johanne Hudson Oxoniæ editos, in quibus de eorum ætate, qui veterem Geographiam scriptis suis illustrarunt, accuratissime disputat. In ea autem quæ est de Isidoro Characeno Tomo secundo Geographorum, Luciani ætatem & res gestas, occasione data, ex ipsis elegantissimi scriptoris lucubrationibus, ita illustrare aggreditur, ut ea in re ante eum nihil adhuc actum esse videatur. Sane licet vir Eruditissimus semel & iterum fortas-

his (1) a vero aberasse censeri posse, multa tamen sunt quæ in medium profert, quibus res & ætas Luciani extra omnem controversiam temporibus suis assignantur.

Vereor tamen ut facile eruditis approbet ingeniosissimam conjecturam, qua Luciano Hermotimum Dialogum scriptum esse contendit, ut Avidio Casio blandiretur, & philosophicos Marci Aurelii mores sale satirico defricaret. Quæcunque ab eo eam in rem afferuntur, ingenio quidem & eruditione clarissimi auctoris lectorem alliciunt; at in re satis obscura, vim & evidentiam demonstrationis non habent. Avidium tamen Casium, Luciani

Gallican. in
Avid. Casio.
pag. 453.

popularem teste Dione, & a Marco Aurelio Syriacis legionibus præfectum Samosatensi nostro innotuisse per se omnino vero simile videtur: mihi etiam per multa animadversa sunt, quæ Lucianum inter Avidii Casii familiares cooptatum aliquando fuisse propemodum persuadecant.

Legitur in tra- Etsi enim celeberrimi iis temporibus Casii nomen raro
etatu quomo in Luciani lucubrationibus appareat, nonnunquam ta-
do conscriben- men tacito nomine non obscure Casius apud eum signifi-
da sit Historia. Crediderim sane Lucianum tota illa πε-
pag. 624. λλαξις quæ est de lapsu inter salutandum, [2] ipsum Avidium Casium adulari, & modeste excusare vocem iuraveris apud

(1) Clarissimus Dodwellus Hermotini nomine Marctum Aurelum vult intelligi, qui tamen in Luciani Dialogo pag. 514. se anno ætatis XL philosophari coepisse proficitur, quod sane de Marco Aurelio in omni vita philosophante viro, dici non potuit. Tribuit præterea idem Dodwellus Philopatrum Dialogum Lucianum, qui tamen Dialogus ab ejus scribendi ratione immenso quantum abit, & propterea veteribus Criticis merito annobatur. Credidit post alios non paucos Vir incomparabilis Hugo Grotius scriptum fuisse Philopatrum imperante Trajano: Verum id de eo scriptore dici non potest qui Artemidori Daldianii laudat. Ego ad Aurelianum Imperatoris tempora, adeo que diu post Lucianum ætatem referendam esse ejus Dialogi scriptiōnēm aliquando demonstrarurus sum.

(2) Πόδες Αὐρηλίας, id est ad quendam Æsculapium scriptam fuisse credidit Bourdelotius. At male intellexit ultimam τι-

Capitolin. in
Marco Anto-
nino Philo-
C. I.

In Psalm. CIV.

pag. 775.

apud eum in matutina salutatione alieno tempore usi. rpa-
tam. Hominem certe in præcipua dignitate constitutum

arguunt hæc Luciani verba : Νῦ δὲ τὸ πατέρινον μετόπιστον ἔπειτα,
ἡ γένεσις αἱ τὸ οὐρανὸν ἀναγκαῖαι τὰ μάλιστα τΟῖΣ ἈΡΧΟΥΣΙΝ, 504
ἡ πολὺ πρεσβύτερος οἷς ἕστιν η τοῦ πατέρος δόθει τὸ σώματόν.

„Nunc uero & mane & meridie noctuque bene valere
„semper necesse est : in primis vero Principibus vobis,
„qua n ultra negotia geritis, eoque ad multa sanocorpore
„opus habetis. Sunt & alia quædam, quæ in eadem ora-
tione Avidium Cassium innuere videantur, cui antequam

a Marco defecisset jam Lucianus, ut puto, adhæsrat. E-
jusdem præterea ~~oratio~~ η ἀδρίνη η μητρόπολις a Luciano pag. 489.

commendari opinor in Apologia pro mercede conductis,
quæ circa ea tempora scripta est, quibus jam Avidius
cum exercitu suo defecerat. Hæc enim non abs re mihi
colligere videor ex his Luciani verbis, in quibus jagat spes
suas, & mercedem fidei in Avidium, in cuius partes Syros

omnes conjurasse Dio apud Xiphilinum testatur. Kav : pag. 491.

περὶ δὲ τῶν ιδιωτικῶν, αἷς παρὰ τὴν εαυτότητα, οὐ οὐκαρίσταντα, οὐδὲ ἄποιν,
ἄλλα πλευτελάτων, η τὰ μετὰ τάυτα δὲ οὐ φάντασι εἰ τὰ
Ε'ΙΚΟΤΑ ΓΙΓΝΟΙΤΟ, αἷς τούτοις ἐπιχειρήσαντας, οὐ ποτε
ἄλλας πράξεις βουτικαῖς „Deinde non a privato, sed ab
„Imperatore mercedem accipio, eam ne non exiguum,
„sed multorum talentorum. Postea si quod par est con-
nigerit, spes non inanis est fore ut alicui provincia pre-
ficiari, aut imperatorum aliquod mihi negotium de-
mandetur. Hinc manifesto satis appetet studuisse novis
rebus una cum Avidio suo Lucianum, nec post ejus fata

futurum fuisse superstitem, nisi Marcus Aurelius clemen- Capitol. in
tissimus Principum, in quemquam Cassianorum faviri Gallic. in Avi-
retuisset. Marc. & Vole.

περὶ λαζίδας periodum, quæ non Asclepium quem hic sibi
sinxit Bourdelotius, sed ipsum Aesculapium Medicinæ in-
ventorem alloquitur. Neque id observarem nisi nuper Bo-
urdelotii lapsum viro eundam celebri & eruditio fraudi fuis-
se animadvertissem.

Laudavit uno & altero eleganti Dialogo Lucianus principem feminam, uxoris Abradatæ Xenophontei cognominem, Pantheam videlicet nomine, quam Bourde-

In notis ad lotius eandem esse cum Abradatæ lapsu plane joculari aſ-
imagines Lu- firmat. Eam ego Avidii Cassii uxorem fuisse conjicio,
ciani.

antiquis quibusdam historiarum scriptoribus memoria-

ram, qui tamen ad unum omnes nomen ejus reticuerunt.

Quæ mea opinio, hisce potissimum nititur argumentis.

Pantheæ illius in Dialogo Luciani nomen certe fictitium

non est, & eam mulierem innuit quæ uxor esset Romani

Tom. 2. pag. 7. Imperatoris. Ita eam *τὴν θεολόγην σύνθεταν* Lucianus appelle-

bat, eamque quam decuit Imperatorem virum bonum &

mansuetum inter cetera felicitatis instrumenta numerare.

Ἐπέγια δὲ τῇ τῷ θεολόγῃ τῷ μηγάλῳ χρηστῷ καὶ ἡμίτεν ὅλῃ τῷ το-

μεῖρᾳ τῷ; ἀλλοι δὲ γενοῦνται, οἷς εἰς ἀυτὸν τῇ φύσι γεννήσα-

πιάντων, καὶ οὐκέται αὐτῷ μοναῖς ἀλλοῖ.

„Conveniebat enim

„ut Imperator qui vir bonus est & mansuetus, hujus

„etiam boni possessione una cum aliis quæ jam habet,

„bearetur; ut nascetur eis atate mulier hujuscemo-

„di, quæ cum eo matrimonio conjuncta, ejus amore

flagraret. Unde manifestum est in utroque horum Dia-

logorum contubernalem Imperatoris laudari, quæ & Pan-

thea dicta sit, & a pulchritudine & ab animi moderatio-

ne merito commendata. Quam Pantheam cum neque

Historiarum scriptores, neque inscriptiones ullæ, neque

numismata comminemorent, Avidii Cassii cuius nulla hu-

jusmodi monumenta supersunt, uxorem fuisse prope ad-

ducor ut credam. Neque enim ulla fuit Luciani tempo-

ribus eo nomine mulier quæ Græca esset, Romani Impe-

ratoris conjux, & Abradatæ Xenophontei uxoris cognomi-

nis. Haud enim facile animum induxerim ut credam

Pantheam nostram eam concubinam fuisse Marci Aurelii,

Capitolinus in quam ille sibi post Faustina mortem adscivit, procurato-

Marcus Antonius uxoris sue filiam, ne tot liberis novercam superdu-

nin. Philos. sub ceret. Ei tamen sententia forte favere videbuntur supra

enam. memorata, verba Luciani in quibus Imperatorem Pan-

theæ

pag. 15.

Pro imagin.

pag. 29.

theæ maritum a bonitate & mansuetudine morum commendat; quæ dotes ut Marci Aurelii propriæ sunt, ita ab iis quæ de Casio scriptores antiqui retulerunt abhorrevidentur. Verum quis nescit immanes etiam tyrannos enumeratione earum virtutum interdum commendari, a quibus communi hominum sensu alienissimi judicantur? At alia sunt quæ impediant quo minus Pantheæ nomine, Marci concubinam intelligi putem. Haud puto, vixit in tanta rerum affluentia concubina modestissimi Imperatoris, neque in eam convenire dixerim & Eunuchos & milites, quos se in Pantheæ comitatu Lucianus vidisse commemorat; ut taceam laudatam in ea morum in summa pag. 7.
rerum amplitudine moderationem; quæ sane omnia in eam mulierem cadere videntur quæ legitimo connubiorum jure deducta esset in torum illius qui aut Imperator foret, aut imperatoriam sibi dignitatem vindicare aggredetur.

Longior fui quam putaram in exigu momenti rebus. Multo plura & forte meliora supersunt commodiori occasione dicenda. Lucianum tamen dimittere animus non est, antequam rem, ni fallor, aliis indictam de Alessandro Pseudo-Propheta Abonotichitarum attigero. Prolata sunt jam olim in medium a viris doctissimis ea numismata quæ ætatem tulerunt, in quibus redivivus ille Paphlagonum Æsculapius Glycon, ad eam plane formam exactus est, quam Lucianus in Pseudo-Manti descripsit. At nemo animadvertisit eam fraudem quæ Luciano narrante, Marco Aurelio facta est in Germania contra Marcomanos & Quados bellum gerenti, in columna Antoniniana accurate depictam exhiberi. Eam hic ego cum ipsa narratione Historiæ ex ipso Luciano desumpta, a Collega meo conjunctissimo harum rerum intelligentissimo depictam exhibeo; (Fig. 2.) ut inde manifestum sit tum quanta in rebus historicis Luciano fides haberi possit, tum quantum utilitatis rei litterariæ accessurum si quis in criticam historicam lucubratio-
num Luciani sedulus investigator incubuerit.

Fig. 2.

Lucianus Εἴχων γάρ ε' μηκέτι ἴπποι τὰς βασιλίας ηγετὸν αὐλὴν (ἐλίξασθε) καὶ Τύρον πολιορκεύντα πάροδον, διαπέμπεται κρητικός Σεφ Γερμανοῖς πολέμου ἀκμῇζοντος, "οὐτε Θεοὺς Μάρκον οὐδὲ τοὺς πατέρας Μαρκοπούλους κατέβαστε οὐδὲ τοὺς συντάξεις οὐδὲ τὸν θεοῦ χειρομόδιον λέγοντας εἰβληθέντας ζωτικός οὐτοις ιεροῖς Τίγρανοι μέτα πολλῶν φρουριών, καὶ θυσιῶν μεταλογεστῶν, ἀμεινον δὲ αὐτὸν εἶπεν τὸν χειρομόδιον.

"Εἰ δίνας Τίγρανοι διπτῆρον ποταμοῖο,
"Εργάζεται πελοπόννησος κύβος κυβός λιτός θερόποτε,
Σύρης ὁρτηρέφεται, οὐτοις τρέφει Περικλῆς αὐτῷ

"Αὐτοις ηγετούσις εὐόδεις. μνήμη δὲ τοις
Νίκης καὶ μερα ποδός, οὐδὲ έπονος οὐδὲ
τειχῆ.

Γενομένων δὲ τέτταν ὡς προσειπτεῖ τὸς μὲν λίοντας ἐκνηκαμένος ἐς τὴν ποληρίαν, οἱ Καρβαδοίς ξύλοις πατεργάσασθε οὐτας κύνας ηλικίας ξυνέκειται. Αὐτοις δὲ Τύροις προσειπταῖς τοῖς μιστεροῖς εὑέντοι, δισμοιρίων τε καὶ οὐ οὐράνιον πολομένων, εἴται οὐκολόθιος τῷ περὶ Αὐγούστου γενέμενα, ηδὲ οὐ παρεὶ μηκοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης ἄνων. „Cum janu-
„ssibi non mediocrem in Regiam, aulamque Cesaream
„aditum patefecisset ingressumque; ad celebrem virum
„Rutilianum, vigente Germanico bello mittit oraculum,
„quo tempore Divus Marcus cum Marcomanis & Quadi-
„confligebat. Iubebat autem oraculum ut duo leones cum
„multis aromatibus magnificisque victimis in Danubium
„immitterentur. Sed præstat ipsum oraculum reterre,

„Istri gurgitiibus celsi Jovis imbris ancti,
„Injiciant binos Cybeles edico ministros,
„Ortas monte feras, tum quas alii Indicus aër
„Flores atque herbas bene olentes; moxque futura est
„Et victoria, pax & amabilis & ducus ingens.
„Hs ifactis ut prescripserat leones cum regiones hostium
„enataffsent, barbari tanquam canes perigrinosque lupos fa-
„stibus confecerunt. Tum protinus nostrorum magna stra-
„ges est edita, viginti ferme millibus simul extinctis.
„Deinde secuta sunt ea qua Aquileia contigerunt, quam
„parum absuit quin illa urbs capereetur.

Voluptati puto erit hic rem uni Luciano memoratam Graphicis depictam agnoscere (Fig. 1.) tranantes videlicet e superiori narratione leones, & ipsum Marcum Imperatorem summi Pontificis officio fungentem, & præcepta in oraculo aromata in ipsa Danubi ripa adolescentem. De eo tamen vulnere, τραῦμα vocat Lucianus, Romanorum exercitibus a Germanorum copiis illato frustra liquid apud eorum temporum scriptores quæsiveris, deperit ita dudum Dionis ejus ævi historia, unde procul dubio Luciano maxima lux affunderetur. Verum de his forte alias uberioris agam, ut de Christianismo & apostolia Luciani, cuius vestigia quædam mihi aliquando visus sum in ejus scriptis observare, quæ modo inve-
stigare non licet, ut & multa alia quæ in eo scriptore ad veterem historiam pertinent, nemini adhuc Criticorum memorata.